

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003867

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-07-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 78 від 14.09.2026

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шовкун Олексій Олександрович

2. Oleksii O. Shovkun

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0008-4350-1071

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 091

Назва наукової спеціальності: Біологія

Галузь / галузі знань: біологія

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Біологія

Дата захисту: 27-08-2026

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16440

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.05

Тема дисертації:

1. Закономірності трансформації органічної речовини дерново-підзолистого ґрунту під впливом систем удобрення в Західному Поліссі
2. Patterns of Organic Matter Transformation in Soddy-Podzolic Soil under the Influence of Fertilization Systems in the Western Polissia

Реферат/анотація:

1. Об'єкт – трансформація органічної речовини дерново-підзолистого зв'язно-піщаного ґрунту. Мета – встановлення закономірностей трансформації органічної речовини, структурно-функціональних властивостей гумусових речовин дерново-підзолистого зв'язно-піщаного ґрунту під впливом різних систем удобрення в умовах Західного Полісся. Методи – аналітично-бібліографічний, польовий, лабораторно-аналітичні, математично-статистичні. Теоретичні результати – встановлено закономірності змін гумусового стану, ферментативної активності та поживного режиму ґрунту за різних систем удобрення, що має прогностичне значення для оцінювання напрямів трансформації органічної речовини ґрунту та її стійкості за різних агротехнологій. Практичні результати – є основою для розроблення регенеративних практик та

новітніх агротехнологій з підтримання балансу органічної речовини, покращення вуглецевого стану ґрунтів України, забезпечення їх здоров'я, а також науково-практичних рекомендацій з оптимізації систем удобрення сільськогосподарських культур для господарств Полісся. Наукова новизна – вперше для дерново-підзолистих зв'язно-піщаних ґрунтів Західного Полісся встановлено закономірності трансформації органічної речовини, які супроводжуються змінами її молекулярної організації, гідрофобності функціонального складу та ступенем стабільності; вперше доведено, що застосування органічної та органо-мінеральної систем удобрення сприяє формуванню більш структурно організованих гумінових кислот із підвищеним ступенем гуміфікації на молекулярному та ультрамікрогетерогенному рівнях; запропоновано модель інтерпретації розподілу колоїдних частинок гумінових кислот як індикатора стадій гуміфікації органічної речовини ґрунту, що базується на співвідношенні дрібних і великих популяцій колоїдних агрегатів; удосконалено наукові уявлення про механізми стабілізації гумусу за органічних та органо-мінеральних систем удобрення. Ступінь впровадження – впроваджено в освітній процес Державного біотехнологічного університету та в ННІ екології, зеленої енергетики та сталого розвитку ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Галузь – сільське господарство.

2. Object – transformation of the organic matter of soddy-podzolic loamy sand soil. Purpose – to establish the patterns of organic matter transformation and changes in the structural and functional properties of humic substances in soddy-podzolic loamy sand soil under the influence of different fertilization systems in the Western Polissia. Methods – analytical and bibliographic, field, laboratory and analytical, and mathematical and statistical methods. Theoretical results—patterns of changes in humus content, enzymatic activity, and soil nutrient status under various fertilization systems have been identified, which is of prognostic significance for assessing the trends in the transformation of soil organic matter and its stability under different agricultural practices. Practical results – a scientific basis for the development of regenerative practices and advanced agricultural technologies aimed at maintaining the balance of soil organic matter, improving the carbon status and health of Ukrainian soils, as well as developing science-based recommendations for optimizing fertilization systems for agricultural crops in the Polissia region. Scientific novelty: for the first time, patterns of organic matter transformation—accompanied by changes in its molecular organization, hydrophobicity, functional composition, and degree of stability—have been established for sod-podzolic cohesive-sandy soils of the Western Polissya; it has been demonstrated for the first time that the application of organic and organo-mineral fertilizer systems promotes the formation of more structurally organized humic acids with a higher degree of humification at the molecular and ultramicroheterogeneous levels; a model has been proposed for interpreting the distribution of colloidal humic acid particles as an indicator of the stages of humification of soil organic matter, based on the ratio of small to large populations of colloidal aggregates; scientific understanding of the mechanisms of humus stabilization under organic and organo-mineral fertilization systems has been refined. Degree of implementation – the research findings have been introduced into the educational process at the State Biotechnological University and the Educational and Scientific Institute of Ecology, Green Energy and Sustainable Development of V. N. Karazin Kharkiv National University. The field is agriculture.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Шовкун О., Попірний М. Якість гумусових речовин дерновопідзолистого ґрунту за різних систем удобрення. Агрохімія і ґрунтознавство / Б. 2024. Вип. 97. С. 53–60.
- 2. Вплив органічних добрив і сидератів на колоїдно-хімічні характеристики лабільних фракцій гумінових кислот дерново-підзолистого ґрунту / Є. В. Скрильник, М. А. Попірний, С. І. Криlach, Н. М.

Крикля, А. М. Кутова, М. В. Лісовий, В. В. Шимель, О. О. Шовкун. Вісник аграрної науки //Б. 2025. № 7. С. 17–26.

- 3. Evaluation of transformation of the quality composition of organic matter and particles size distribution of solution of humic acid of soddy-podzolic soil after long-term application of various fertilization systems / M. Popirny, Ye. Skrylnyk, S. Krylach, A. Kutova, O. Shovkun. Scientific Papers. Series A. Agronomy. 2025. Vol. LXVIII, No. 2. P. 178–187 / ISSN 2285-5785 (Web of Science).
- 4. Шовкун О. О. Вплив органічних систем удобрення на ферментативну активність дерново-підзолистого ґрунту. Агрохімія і ґрунтознавство //Б. 2025. Вип. 99. С. 64–69.
- 5. Шовкун О. Вплив різних систем удобрення на вміст поживних речовин у дерново-підзолистому ґрунті. Внесок молодих учених у розвиток ґрунтознавчо-агрохімічної науки та забезпечення сталого розвитку аграрної сфери : збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяченої 95-річчю від дня народження академіка НААН, професора Б. С. Носка, м. Харків, 29 травня 2025 р. Харків: ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського», 2025. С. 87–89.
- 6. Шовкун О. Вплив систем удобрення на УФ-спектри гумінових кислот дерново-підзолистого ґрунту. Наукові досягнення у дослідженнях молоді з вирішення актуальних запитів ґрунтознавства та агрохімії : збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та спеціалістів, присвяченої 85-річчю від дня народження академіка НААН, професора В. В. Медведєва, м. Харків, 30 травня 2024 р. Харків: ННЦ «ІГА імені О. Н. Соколовського», 2024. С. 108–110.
- 7. Попірний М., Шовкун О. Вплив систем удобрення на якість гумінових фракцій дерново-підзолистого ґрунту. The latest developments of specialists for the development of science: abstracts of VI International scientific and practical conference, Florence, October 7–9. Florence, Italy. 2024. P. 8–10.
- 8. Шовкун О. Ферментативна активність дерново-підзолистого ґрунту за різних систем удобрення. Self-development: the key to success and personal growth: abstracts of XV International Scientific and Practical Conference, Plovdiv, December 9–11. 2024. Plovdiv, Bulgaria. 2024. P. 21–23.
- 9. Transformation soddy-podzolic soil organic matter under different fertilizer systems evaluated by optic parameters and nanoparticles size distribution of extracted humic acid fraction / M. Popirny, Ye. Skrylnyk, O. Shovkun, N. Kriklya, S. Krylach, A. Kutova, V. Moskalenko Турбота про ґрунти в умовах війни та миру: стан, моніторинг та управління : збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 05 грудня 2024 р. Харків : ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського», 2024. С. 83–85.
- 10. Evaluation of transformation of the quality composition of organic matter of soddy-podzolic soil after long-term application of various fertilization systems / M. Popirny, Y. Skrylnyk, S. Krylach, A. Kutova, O. Shovkun. Agriculture for Life, Life for Agriculture: Book of Abstracts of International Conference «Agriculture for Life, Life for Agriculture». Section 1: Agronomy, Romania, Bucharest, University of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine of Bucharest, Faculty of Agriculture. Bucharest. 2025. P. 66.
- 11. Шовкун О. Кількісні та якісні зміни органічної речовини дерновопідзолистого ґрунту за різних систем удобрення. Здоров'я ґрунтів як складова Стратегії єдиного здоров'я суспільства : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 03 грудня 2025 р. Харків: ННЦ «ІГА імені О.Н. Соколовського», 2025. С. 136–139.
- 12. Skrylnyk Ye., Kriklya (Kamneva) N., Popirny M., Shovkun O. Dynamic light scattering as modern tool for evaluation of humification of humic acids of soddy-podzolic soil under organic fertilizers. Органічна частина ґрунту: стан та перспективи дослідження : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 100-річчю від дня народження професора Миколи Ілліча Лактіонова. Харків, 19–20 лютого 2026 р. С. 18–22.
- 13. Теоретичні та методичні засади управління органічним вуглецем агроценозів у контексті низьковуглецевого розвитку : наукове видання / Є. В. Скрильник, С. І. Криlach, М. А. Попірний, А. М. Кутова, В. А. Гетманенко, О. О. Шовкун, В. П. Москаленко; за наук. ред. д-ра с-г. наук, професора Є. В. Скрильника. Харків : ФОП Бровін О. В., 2025. 170 с.

Наукова (науково-технічна) продукція: нові знання, спрямовані на вдосконалення наукових уявлень про механізми стабілізації гумусу за органічних та органо-мінеральних систем удобрення

Соціально-економічна спрямованість: раціональне використання ґрунтів

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U107448

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скрильник Євген Володимирович

2. Yevhen V. Skrylnyk

Кваліфікація: д.с.-г.н., проф., 06.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8642-8547

Додаткова інформація: Scopus ID: 59166564600

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Господаренко Григорій Миколайович

2. Hryhorii M. Hospodarenko

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6495-2647

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оліфір Юрій Миколайович
2. Yurii M. Olifir

Кваліфікація: к. с.-г. н., старший науковий співробітник, 06.01.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7920-1854

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00496952

Місцезнаходження: вул. Грушевського, с. Оброшине, Пустомитівський р-н., 81115, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Соловей Вадим Борисович
2. Vadym B. Solovei

Кваліфікація: к. с.-г. н., с.н.с., 06.01.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9820-1780

Додаткова інформація: Scopus ID: 59166564600

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Найдьонова Оксана Євгенівна
2. Oksana Y. Naidonova

Кваліфікація: к. б. н., старший науковий співробітник, 03.00.18

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8568-5699

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського"

Код за ЄДРПОУ: 00497058

Місцезнаходження: вул. Михайля Семенка, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Воротинцева Людмила Іванівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Воротинцева Людмила Іванівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Білоконь Ольга Олександрівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна